

ПІЗНАЙТЕ ПРАВДУ
А ПРАВДА
ОСВОБОДИТЬ ВАС.

ПРАВОСЛАВНИЙ ВІСТНИК

ЗА НАРІД
І
ЗА ВІРУ.

THE ORTHODOX HERALD

ОРГАН УКРАЇНСЬКОЇ ГРЕКО-ПРАВОСЛАВНОЇ ЦЕРКВИ В КАНАДІ.

РІК II.

ВІННІПЕГ, МАН. ТРАВЕНЬ, 1925

ЧИСЛО (14) 5

КОНКОРДАТ І ГРЕКО-КАТОЛИЦЬКІ СВЯЩЕНИКИ В КАНАДІ.

Папа підписав з Польщею конкордат. Силою конкордату греко-католицька церква перейшла під цілковиту контроль Польщі. Іменування єпископів греко-католицької церкви може відбутися лише за згодою Польщі, — вони мусять бути благонадійні в очах польського уряду. Єпископи мають присягати на вірність Польщі, — мають присягати, що будуть дбати про „інтерес паньства“, а що „інтерес паньства“ і інтереси українського народу є собі протилежні, то сим самим греко-католицькі єпископи мають присягати, що будуть ділати проти інтересів українського народу. І ся присяга буде совісно дотримана, бо польський уряд буде знати, кого назначувати греко-католицькими єпископами. Далше, силою конкордату, греко-католицькі священники мають відправляти літургію за Польщу не тільки що неділі, але й на „3-цього мая“, — національне свято Поляків. Парохії будуть отримувати тільки ті священники, яких місцевий польський дідич признає за відповідних. А щоби священників зробити ще більше зависимими від уряду, то всі церковні маєтки з винятком 15 моргів на кождо парохію уряд загарбав собі а священникам буде платити мізерну платню, яка не позволить їм утримувати родини, отже мусять бути нежонаті.

Одним словом, папа віддав греко-католицьку церкву Полякам на поталу, з тим, що тимчасово можуть уживати її довільно для свих політично-розбійницьких цілей супроти українського народу. Іншими словами, греко-католицька церква, як така, перестала існувати і перетворилася в польську організацію, за посередництвом якої Польща буде винародовлювати і поневолювати своїх українських греко-католицьких підданих.

Проти конкордату запротестували всі українські часописи в Галичині. Запротестувало також свідоміше греко-католицьке духовенство і греко-католицьке населення. Запротестували всі ті, котрі не можуть спокійно дивитися на кривди свого народу. Запротестували незважаючи, що знаходяться під польською кормигою і що своїм протестом наражують себе на люті переслідування зі сторони Поляків.

Ми не віримо, щоби їх протести помогли що. Ми не віримо, щоби закаменіле серце Ватикану почуло їх голод, або щоби совість кровожадної Польщі зворушилася на ропучливий голос її жертв. Ми не віримо, щоби папа і Польща знесли конкордат.

Але помимо того, ми з великою радістю і задоволенням слідим за протестами наших братів в Галичині, бо вони показують нам, що очи нашого народу в Галичині вже відкрилися. Вони показують, що в народі збудилася національна свідомість і що він не приймає більше пльовання в лице без реагування. Вони показують, що наші браття знають пошанувати свою людську гідність і не приймають спокійно знущань над собою, як приймають поневолені раби.

Але так як з одного боку протести наших братів в Галичині проти ганебного конкордату тишать нас, так з другого боку одобрення конкордату українським греко-католицьким духовенством в Канаді смутить нас.

Ми не погоджуємося з наукою і цілями греко-католицької церкви. Ми не погоджуємося і з церковно-народною політикою греко-католицького духовенства. Справа конкордату нас мало обходила би, колиб конкордат мав тільки чисто церковне значіння. Нас так само не обходило би одобрення конкордату українськими греко-католицькими священниками, колиб вони були священниками для Поляків, Хінців, Негрів. Але вони є священниками для українського народу. Вони є також синами українського народу, і як такі, вони не сміють мовчати тоді, коли тому народови діється кривда. Не сміють мовчати тоді, коли на їх очах заковують їх нарід в кайдани за помічу церкви, яку віддано на услуги відвічним ворогам того народу. Не сміють мовчати тоді, коли вороги їх народу — Рим і Поляки — подоптали Христову науку і замість нести йому любов, справедливість, братерство, несуть ненависть, облуду, по-

неволення.

Нас не обходить те, що єп. Будка одобряє конкордат, бо його надалі сюда ті самі, які конкордат підписали. Нас не обходить те, що „Канадійський Українець“ обороняє конкордат, бо він робить се за чужі гроші. Нас не обходить і те, що бельгійські і французькі піпи є за конкордатом, бо він прекрасно відповідає їх власній політиці супроти Українців греко-католиків.

Але нас обходить і мусить обходити те, що українські греко-католицькі священники в Канаді своєю мовчанкою одобряють конкордат, який є найбільшою кривдою, яку Рим будь коли заподіяв Українцям греко-католикам. Тим ганебним договором з Польщею Рим нарушив їх церковні права, висміяв їх національні стремління, подоптав їх людську гідність. Одним словом, Рим плюнув в лице не тільки Українцям греко-католикам, але цілому українському народови.

Ось чому так болуче дотикає нас мовчанка українських греко-католицьких священників в Канаді, якою вони доказують, що погоджуються з конкордатом і з тою кривдою, яку він нашому народови наносить.

Мимоволі часуються питання: Не вжеж українські греко-католицькі священники зрадять свій нарід? Невжеж не стане в них на стільки моральної відваги, щоби стати в обороні чести тих, які знаходяться під їх опікою? Невжеж не стане в них ані крихітки людської гідности, щоби запротестувати проти ганебної запродажі Полякам української греко-католицької церкви і її вірних?

Побачимо!

Свящ. С. В. Савчук.

ОТВЕРТИЙ ЛИСТ ДО ЕПИСКОПА ЙОСАФАТА КОЦИЛОВСЬКОГО В ПЕРЕМИШЛИ.

В „Українським Хліборобі“, що виходить в Бразилії (адреса: Uniao Da Victoria, Caixa postal 3, Parana, Brazil, — O Lavrador Ukraino) помістив редактор того часопису, зв'язний в Канаді проф. П. Карманський, слідуєчий отвертий лист. Передрукуюємо його в надії, що він тим робом скорше дійде до відома єпископа Коциловського.

Вибач, давній Друже, з яким я пережив чимало сердечних хвиль в літах, коли ми ще були молодими, що в сему листі буду Тебе титулувати через „Ви“. Та прірва, яка нас ділить, не дозволяє мені вживати форми розговору, яку диктує серце двом друзям. Отже:

Ваше Преосвященство!

Коли в 1917 р. виринула справа Вашого іменування єпископом перемиської єпархії, наше громадянство обурилося і проти сего іменування запротестувало. А виходило громадянство з сей точки погляду, що Ви нікому невідомі, що Ви панок, який не відчуває душевних потреб нашого народу, що Ви, як такий, що не брав участі в нашому національному життю, можете легко піти на службу Поляків. Вам добре відомо, що проти Вашого іменування запротестували перед австрійським міністерством ісповідання найвизначніші наші громадяне і представники духовенства, і відомо, що наша преса поділяла сей протест громадянства. І відомо Вам, що на сторінках львівського „У. Слова“ я виступив з різкою обороною вашої кандидатури, покликаючися на се, що я, як Ваш товариш по римським богословським студіям, можу гарантувати за те, що Ви будете єпископом вповні відповідним. Мої твердження я підпер відповідними аргументами, які були впливом моїх серцевих пересвідчень. Не знаю, наскільки моя оборона помогла Вам до осягнення єпископського престолу — на всякий випадок чимало визначних представників нашого духовенства було моею обороною Вашої особи захопленими. І відомо Вам далі се, що коли пізнійше, як Ви вже сиділи на єпископському престолі і я випадково Вас відвідав, — Ви щиро мені дякували, жалувалися на ворожнечу перемиської громади до Вас і просили мене, щоб я, як той, що до сей громади стою ближче, був Вашим дорадником, а Ви за кождо пораду будете мені влячним. Та прийшла завірюха революції, яка захопила і мене; наші дороги розійшли-

ся; тільки в ряди-годи доходили до мене вісти про Вашу дальшу боротьбу з перемиською громадою і про Ваші не дуже патріотичні виступи. Я почув себе виновником Ваших нетактів — та направити лихо було запізно. Та дурив я себе думкою, що не все треба привязувати вагу до газетних алярмів. Але останні вісти перемиського „Українського Голосу” впевнили мене, що Вам справді треба дорадника, бо Ваші „каноніки” — молодики, бувші картограї, котрі випадково попали на місця, які колись займали справді заслужені й поважні духовні особи, ведуть Ваш човен на бурливе море, в якому може втонуту і човен і Ви в ньому. Отже виповнюю Вашу просьбу з зими 1917 року, щоб я був Вашим дорадником, і пишу сих кілька слів під Вашу розвагу.

Ваше Преосвященство!

Знаємося доволі і не від сьогодні. Я знаю, що загнало бувшого атлета, спортсмена, гуляку і радикала (був співробітника пок. М. Павлика) спершу до Василіян, відтак до Риму на богословські науки, а врешті на професора богословія в Станиславові — і знову до Василіян і на єпископський престол. Листи пок. Федорчука з Парижа, вашого найбільшого друга, теж радикала (ворога духовенства) вияснили мені надто сю справу і Ваше минуле. І саме тому, що я знав Вас краще ніж хто другий, я взяв в оборону Вашу кандидатуру на єпископа, бо сподівався, що людина, яка пережила все — дівчатами, гулянками, балями починаючи, а на невірстві кінчаючи — на вернувшись, зможе бути вирозумілим пастирем і поведе наше духовне стадо до поступу, буде вливати в наше заскорузле духовенство духа модерного життя і національної обнови. Але я сильно помилюся. І мій обов'язок Українця звернути Вашу увагу на теперішні Ваші промахи, якщо не злочини перед нацією.

„Камо грядеши? — питаю Вас в обличчя всего нашого народу. Куди ведете повірене Вам стадо у хвили, коли рішається наше питання буття й небуття? Хіба Вашого лиця не печуть ще й сьогодні сі образи, які кинув нам, українським богословам, в очі зараз після вступлення на престол папа Пій X? Хіба Ви забули се топтання по нашій душі українських богословів в Римі наших наставників, римських єзуїтів? Хіба Ви не добили, що Рим вважає нас чимсь гіршим ніж протестантів і цілою душею нас ненавидить, тільки тому, що ми не латинники? І чого Ви всею силою пхаєте наш нарід — і то в хвили, коли Польща намагається затерти слід по наших існуванню — в кітці латинства, а тим самим в кітці польщення? Я не дивуюся оперетковому єпископови Станиславова, котрий Риму не знає; та Ви могли аж надто добре політику римського престолу пізнати! І чого Ви йдете сліпо слідами опереткового Кир Григорія? Чого Ви нищите се, що віками у нас освятилося — привілей, яким дозволялося нашому духовенству жити в тайні подружжя, привілей, який морально ставив наше духовенство о ціле небо вище від духовенства латинського? Вам легко одним почерком пера писати вирок смерті сему привілеєви, бо коли Ви від мірської суєти тікали у холодні мури римської колегії, Ви вже мали за собою цілу історію „vita cavaleresca”. Та сі, яких Ви хочете окаядати, сини бідних селян, не можуть свого життя з Вашим рівняти. А що буде, як інстинкт природи в них просьнеться? Кого клясти вони будуть тоді, як опиняться на дні бруду? І кого прийдеться за се винувати?

Колиб Ви мали змогу подивитися на моральну руїну, яку представляє собою Ваш брат Януарій в Бразилії, колишній гуляка, який попав у не своє місце, Вам кров у жилах стяласяб і Ви булиб останнім, який проти целібату священників протестував би. Та Ви сего не знаєте, а Ваші дорадники, Вами натворені каноніки, надто вже в життю зазнали „житейських сладостей”, щоб бути здібними до скандалів. Вони й на світських становищах мабуть булиб „порядники”. Та не кождому дано в юних літах сказати: „Auch ich war in Arkadien geboren”.

Залишаю се письмо незакінченим, бо гадаю, що і Ваша акція залишиться незакінченою і Ви завернете з хибної дороги, якою йдете. Я хоч бачити у Вас сильного пастиря, який не потребує нікому кланятися, нікому коритися, спідляючи свою сильну індивідуальність, і нічого робити такого, за що наша історія малаб покласти Ваше ім'я на чорній сторінці. Такого пастиря і в ім'я сеї віри я борюв Вашого іменування.

Невже мав би я в моїй вірі завестися? В такому випадку шкода, що Ви не залишилися австрійським офіцером, яким були.

Уніон да Вікторія, марець 1925 р.

П. Карманський.

Де двоє або троє зберуться в ім'я Моє, там я посеред них.

(Мат. XVIII, 20).

ЯК ВИГЛЯДАЄ КАТОЛИЦЬНА ПОЛІТИКА СУПРОТИ УКРАЇНЦІВ.

В Історії України записано багато кривд, яких зазнавали Українці від католиків Поляків протягом соток літ. Історик Мих. Грушевський вичисляє в книжці „Культурно-Національний Рух на Україні в XVI-XVII вв.” між иншим такі кривди, які заподіяно Українцям у Львові:

1. Львівські влади (польські-католицькі) кличуть українських попів перед свій суд і за нествалення беруть до в'язниці братчиків.

2. Наказують полам приносити їм до дому якісь дарунки.

3. Забороняють полам переходити через ринок з св. Тайнами до хорих, з засвіченими свічками і в ризах.

4. Не дозволяють нести мертвих через ринок з процесією по обряду грецької віри.

5. Не дозволяють ходити в свята з процесією, з хрестами з міської церкви на передмістя.

6. Дітям з грецької (української) школи не дозволяють „ніяких ремісій”; забороняють їм в Вербну (Цвітну) неділю йти через ринок з квітами і співанням „Осанна во вишних”.

7. Школярів убогих (прошаків-мендиків) б'ють по вулицях, затагають до своєї школи і там збиткуються.

8. Убогих жебраків наших випихають з домів своїх.

9. Набігають в ночі на нову братську церкву, що будувалася тоді, нищать інструменти, паскудять навіть на олтар.

10. Не приймають православних до ремесла, забороняють їх визволяти з науки.

11. Українців, що служать у католиків (Поляків), примушують ходити до костела; впихають їм м'ясо в рот під час посту; мордують за те, що вони ходять до своєї церкви.

12. Зведених на католицтво, колиб хотіли вернутися назад до своєї віри, мучать, мордують і до в'язниці дають.

13. В свята по старому (церквному) календару вигягають на роботу господарів і челядь, беруть карі і саджають до в'язниці.

14. З катедрі костельної й на ратуши перед всіма називають нас (Українців) поганями і зневажають наші святощі церковні.

15. Забороняють дзвонити в нашій церкві відповідно до наших порядків, а в свята нового календаря не дозволяють дзвонити скорше, ніж вони пічнуть.

Ось такого доводилося зазнавати Українцям на їх рідній землі від католиків!

Св. Василій Великий говорить, що чоловік, який не жие так, як Христос учив, не є християнином. Так розумів християнство великий учитель православної церкви; так вчили і другі великі православні учителі. І ось тут ціла різниця між церквою православною, а західною католицькою.

Коли брати так, як казав св. Василій Великий, то Поляки не є зовсім християнами. Не є християнською і та церква, яка таких Поляків вважає християнами і благословить їх. Не є християнами також і ті люде, що західний римський католицизм вважають релігією — коли приложити до цих вислів св. Василія.

Говорив також апостол Павло:

— Віра без діл мертва.

А власне в Послانیю до Римлян говорить ап. Павло:

— Вповаеш на себе, що ти проводир сліпим, світло тим, що в темряві, наставник нерозумним, учитель малолітнім... Навчаючи-ж иншого — себе не навчаеш. Проповідуючи не красти — сам крадеш. Говорячи проти розпусти — сам розпустуеш. (Рим. Гл. II).

Наведені слова Апостола були вже тоді звернені до Римлян і їх зміст остався і доси могучим докором римській церкві. Вона то оббираєсь бути учителькою і спасителькою всім, а разом з тим вперто і без перестанку виконує все те, що забороняє робити Христова й апостольська наука. Однакож є такі нерозумні люде, які думають, що без ось такої римської церкви нема спасення!

ЗАПОВІДИ.

Найперша заповідь для нас:

Любіть ви Бога понад все —

Життя своє Йому віддайте,

Надію в Нім ви покладайте —

Се мир вам в душу принесе.

А друга заповідь по ній:

Любіть ви ближних по братньому

Чи поміч рук, чи добру раду,

Чи співчуття — святу розраду

Несіть завжди до їх дому.

Хто любить Бога, той в душі
Голубить правди світ;
Хто ближнім радо помагає,
Такого всякий поважає
І проживе він много літ.

У. П. В.

І. М. Пігуляк.

УКРАЇНСЬКА ПРАВОСЛАВНА ЦЕРКВА НА БУКОВИНІ — А БУКОВИНЦІ В КАНАДІ.

(Продовження).

IX.

Тепер подам коротенький образець руїни українського церковного життя по прилученню українських земель північно-західної Буковини до Румунії, та як Румуни зуміли в протягу шістьох років знищити всі ті наші здобутки, які ми вже мали в своїх руках.

Буковинські Румуни користуючи з хаосу буковинських Українців, зараз по розложенню Австрії, та із трудного становища Західної Української Народної Республіки, що сейчас розпочала завзяту оборонну війну проти поляків й не могла в першім часі буковинським Українцям прийти на поміч оружною силою — покликали королівські війська на підмогу та заняли без жадного проливу крові цілу Північно-Західну Буковину, яку замешкують майже самі Українці (приблизно 87 процент). Румуни зуміли використати відповідну хвилю безсильности буковинських провідників, щоб захопити Буковину в свої руки та зараз таки закріпити свої позиції. На Українців вони не зважали зовсім, а віднеслися до них ворожо. Заборонили пресу, завели стан облоги а в Північну Буковину впровадили своє голе й босе військо (в силі одної дивізії, яка начислялася до 3,000 штиків) та порозиватировували його по школах та українських інституціях.

Та румунський найздник не задовольнився тим, що заняв проти волі українського народу цілу українську частину Буковину і почав систематично нищити всі здобутки потом виборені в австрійського правління.

Український народ на Буковині мав рівноправність мови у всіх урядах, почавши від правління краю (краєвого виділу) а скінчивши на громадським уряді — мав чисто національні народні, середні й промислові школи, катедри на університеті, та в останніх роках свою автономну православну церкву. Весь сей доробок українського народу Буковини — як національний так і культурний — українську народню, середню школу, університет та Українську Православну Церкву замінив сей найздник в протягу чотирох останніх літ на цілковито румунську.

Народ позбавив права аграрної реформи, а наложив на нього тяжкі тягарі — синів насильно втягнув до військової служби в якій катує їх за українську мову — молитву, так, що многі божеволіють та поповнюють самобивство.

Найкращий свідомий елемент українського народу вигнав з рідного краю або томить його в страшний спосіб по тюрмах, сігуранцах, щоб він признавав в такий спосіб над собою їхню владу — покинув свою національність та перейшов на румунську*).

X.

До зрумунізованя Української Православної Церкви взялись сейчас не питаючись нікого, ані священства, ані народу. Сейчас усунули вони голову автономної Української Православної Церкви, преосв. Тимінського — як рівнож й голову автономної православної церкви румунської преосв. Воробкевича (з походження Українця), а на їх місце призначили знову митрополита Вол. Репту, якого австрійський уряд був позбавив права митрополита за пастирський лист підчас російської інвазії в яким було сказано, щоб священство молилося за царя-батюшку Миколу II. Злучивши обі автономні церкви знову разом, преосв. о. Тимінського спенсіонували цілковито, а владу румунського Воробкевича приділили митрополитови Репті, який задля старечого віку неміг сповняти своїх функцій, до помочі, щоб сповняв єпископські та митрополітські функції буковинської Православної Церкви. Сказавши правду — він був в дійсности владикою й митрополитом, бо з митрополитом Вол. Рептою, який бажав щоб в згоді жити з українським народом — зовсім не числилися.

В консисторії заборонено урядувати з українською стороною по українськи, а тільки по румунськи (спочатку навіть дозволяли німецької мови, щоб тільки не української). Всіх українських совітників, радників та інспекторів в консисторії усунуто а настановлено румунських — та заведено відправу богослуження тільки в румунській мові.

В північній Буковині, де нема ані одного родовитого Румуна, приказано з початку румунської інвазії священникам відправляти на бажання трох присутних Румунів в

церкві богослуження в румунській мові, не зважаючи на те, що повна церква людей не вміє румунської мови. Добра релігійного фонду, якого міністер Буковини, др. Янку-Ністор, його брат та його прихильники не встигли цілковито обікрасти, прилучили до державного маєтку — старої Румунії. Буковинську архидієцезію перемінили на чисто національну румунську, позбавили її права цілковитої самостійности і підчинили митрополитови, а тепер і патріархови в Букарешті, як рівну зі всіма старо-румунськими дієцезіями.

Товариство Українських Православних Священиків, якого членів начислювалося понад 120, примусили злучитися до румунського, а своє розв'язати, щоби тим способом всяка відпорність з сторони українського священства була неможлива. В останніх часах румунського терору заборонено цілковито відправляти по старославянськи чи то по українськи по цілій Буковині. Священиків примусили підписати заяви, що вони Румуни, а що декотрі опиралися сему, то для того наложили на всіх обов'язок зложення іспиту румунської мови, історії та географії, щоб при іспиті їх перепалити з поданих предметів, і щоб потім мати причину їх або осунути зі священничого стану, або заслати в гліб старої Румунії, далеко від свого народу, щоб вони там були примушені осмиритися, та зрумунізувати, як вже не себе, то бодай своїх потомків.

XI.

Тепер наведу самі голі факти, як виглядає буковинська православна дієцезія по її руїні, або, як Румуни називають, по її уніфікації, для українського народу в порівнянні до його попередніх здобутків.

I. В управі церкви, — митрополит, єпископ, консисторія, дієцезіяльні інспектори — разом **десять (10)** — не стрічаємо жадного Українця, лише самі Румуни або ренегати. — Український Владика преосв. Тимінський, спенсіонований, перебуває сейчас в свого сина в Яблонці — владика Воробкевича і митрополита Репту, тому, що вони українського походження віддалили, хоть вони признавались тільки до Румунів, хіба що часом ставали в обороні української сторони, як пастири й сього народу — а на се назначили владикою й митрополитом Черновецької дієцезії (IX) Котлярчука з Кучорова Великого, родом також Українця, але заілого румунізатора та члена і підпихача ліберальної партії, яка тепер при кермі, й своіх на кождім кроці піддержує й силою впирає.

II. До духовного семінарія Украинців не приймають, хіба що вони перейдуть на Румунів.

III. Між п'ятьма вихователями й управителями в духовному семінарі нема також жадного Українця.

IV. На теологічній факультеті на дев'ять професорів, є лиш один проф. др. Єремій з Мамаївців, й сей тепер мусить викладати по румунськи. Др. Козак без посади за протест на конгресі.

V. Товариство українських богословів „Православна Академія” розв'язали, питомців примусили вступати до румунського богословського товариства „Academia Orthodoxa Romana”.

VI. Між катедральним духовенством на дев'ять є лиш оден Українець, др. Касіян Бриндзан, якому дозволяли до недавна в неділю й свята проповідувати на вечірнях по українськи — головню до міських служниць. Тепер і сього не можна. У всіх церквах богослуження відправляються тільки по румунськи.

VII. Вісім тисяч православних Українців (прочі 7 тисяч Українців греко-католики — разом 15 тисяч Українців в Чернівцях; Румунів було давнійше 12 тисяч, тепер далеко більше через зріст державних урядників, війська та ренегатів всіх національностей) й **2,500 української шкільної дівчорі не мають ні одної церкви де би могли участувати на богослуження і через те йдуть тепер всі православні Українці до уніяцької (греко-католицької) церкви — навіть святити паски*).**

VIII. Серед 30 черців є два єромонахи української народности й тих за те переслідують.

IX. В українських школах в Чернівцях було чотирох українських катехитів (румунів 21) тай з них два тепер перекинули в гліб Румунії, а в сих школах по цілковитім зрумунізованню вчиться релігії по румунськи.

(Дальше буде).

* В греко-католицькій церкві ще поки що не завели румунської мови, хоч зреформували її — головню не дозволили приналежати до стани слав'янської дієцезії а створили окреме греко-католицьке єпископство на чолі з генеральним вікарієм Злейком з Серету (старший священник і вліщель) та підчинили до Буковинського Нунціату, та Кляйзенбургського греко-католицького і румунського в Семигороді Архиепископства.

* Про румунський Терор над українським народом на Буковині читачі будуть мали нагоду довідатись з моєї праці, яку я виготовляю до друку під заголовком: „Українська Північно-Західна Буковина під румунським ярмом — опомини з 1918—1924 рр

Добрість прикрашує життя, розв'язуючи всі суперечности, топлутане робить зрозумілим, важке — легким, сумне — радісним.

„ПРАВОСЛАВНИЙ ВІСНИК”

орган Української Греко-Православної Церкви в Канаді.

Виходить що місяця.

Видає Українська Православна Видавнича Спілка.

Редактор, Свящ. В. Кудрик.

Передплата 1 долар за 12 чисел.

THE ORTHODOX HERALD

Official organ of the Ukrainian Greek-Orthodox Church of Canada

Published Monthly.

Published by the Ukrainian Orthodox Publishing Co.

Rev. W. Kudryk, Editor.

Subscription 1 Dollar for 12 issues.

Адресуйте: — Address:

THE ORTHODOX HERALD

779 PARR STREET, — WINNIPEG, MAN.

ПРО ЛЮДСЬКІ НЕРОЗУМНІ МІРКУВАННЯ.

ЧОМУ ПЕРШЕ НЕ БУЛО?

Є несвідомі люде, які кажуть:

— А чому то не було ніякої української православної церкви тоді, коли я був в старім краю? А чому її не було навіть перед 10 роками? А чому то я про Україну в старім краю не чув, хоч був і при війську і по відпустах і ярмарках? А тепер десь все те взялося і давай нас старих розуму вчити...

З бесіди таких людей виходить, що 1) чого перше не було, а тепер є, те недобре і 2) що того цілком не було, про що вони не знали — немов то вони про все знали, що було. Тимчасом же справа мається інакше.

На світі все мало початок — і людське життя і людський розум і письмо і школи і друкування книжок і плуги і лампи і скло і витоплювання заліза і другі річи. Але ніхто розумний не скаже:

— Коли його колись не було, то воно не добре і я буду без нього обходитися.

Те саме і з церквою. Колись наш нарід не мав християнської віри, і аж 988 року прийняв її з Царгороду. Колись не було унії, але Польща запровадила її 1595-6 р. Колись не заводили в Галичині целібату, отже і люде проти целібату не протестували, а нині заводять целібат і люде протестують. Колись вірили, що Рим за нас дуже дбає, а тепер побачили, що він хоче Українцям загибелі і перестают вірити в його святість. Колись не було Української Православної Автокефальної Церкви, а нині є, бо обставини примусили її оснувати.

І тому нерозумно питати: А чому вчора того не було, що є нині? А чому то я про подібне не чув?

Не було чогось, бо час не прийшов, а не знав чоловік про те, що було і що є, бо не мав звідки довідатись, або не старається ще нині знати.

Таке з церквою, таке з Україною, таке з усім. Шевченко вже перед 64 роками (вмер 1861) писав про Україну чудові вірші, а темний чоловік ще і нині не знає про Україну нічого і думає, що то аж сего року прийшло комусь на гадку видумувати якусь Україну. І таке з усім!

Я ПРИВИК.

Є інші люде, що хоч і признають слушність тої роботи, що робиться, однак кажуть:

— Так, так, але се нове, нарід до такого не привик. Нам старе все ближше. Так приміром церковна славянська мова — ми до неї привикли в богослуженню (хоч її не все розуміємо) і тяжко нам замінити її рідною мовою. Ми привикли до греко-католицизму, ми привикли до папи, до Йосафата.

Привикати треба до доброї річи, а не до злої. Колись нарід був привик не мати школи, не вміти читати, не інтесуватися світом; був привик обходитися без газет, без книжок; був привик пересиджувати в коршмах і пропивати послідну сорочку. Був привик до темноти, до бійок. Дехто нині привик ще до того самого.

Але люде мають не тільки можливість привикати — вони мають також розум, який їм говорить, від чого треба відвикати. Розум каже:

— Хто привик до нерозумного, до злого, до поганого, до шкідливого, до безкористного, нехай відвикає і привикає до доброго! Хто зрозумів, що стоїть на злім шляху, най завертає на кращий шлях! Хто робив зле, нехай привикає робити добре.

Не досить отже казати: „Я хочу сього, бо я привик!” — треба ще розуміти, чи те, до чого привиклося, є добре.

Нині треба знати, що незрозуміла мова в церкві (властиво в Українців не зовсім зрозуміла) не приносить тогось добра, яке може привести рідна мова. Досить згадати таке:

вчить дитину молитви рідною мовою, а вчить дитину незрозумілою — котрою скорше навчить? (Вчить пісні:

Возстани, о душе, возстани, что спиши!

Гріхми помраченна — почто не радиши?

(Встань душе, встань, чому спиш! Гріхами запоморочена — чому не маєш ширости?).

Чи не буде дитина такої пісні вчитися так, як і німецької, не знаючи, що говорить?

Те саме з греко-католицизмом, з римо-католицизмом, з Йосафатом, з папою.

Коли чоловік зрозуміє, що греко-католицизм (унію) накиннули Поляки силою при допомозі українських хунів;

Коли зрозуміє, що Кунцевич був польським наймитом в східній, а радше в цілій Галичині. (Історія каже, що колись Краків був окружений українськими селами, які Поляки опісля златинчили і спольщили);

Коли зрозуміє, що Кунцевич був польським наймитом і ворогом нашого народу; що був він чоловіком безбожним, загорілцем, насильним;

Коли зрозуміє, що і папа і цілий римський католицизм був для нас завсідги смертельним ворогом; що за ними тягнесь страшна історія насильства, убійства, палення людей на стосах, явної розпусти, благословення злочинів і злочинців —

Коли все те чоловік зрозуміє, то не повинен оглядатись на привичку, але лишати, що недобре і йти за тим, що добре, що розумне, що праведне і гідне.

МАЛІ ПРИВИЧКИ І ВЕЛИКІ НАСЛІДКИ.

ДЛЯ ЗЛА.

Мала іскра, нерозважно кинена, може спричинити великий пожар. Мала шпара в греблі може стати причиною залиття цілої околиці. Діркою від ключа може підглянути ворог і через двері підслухати важну розмову і перешкодити в здійсненню найкращих замірів.

За розсипуючоюся цеглою в мурі може прийти отвір, яким може перейти ворожа армія. Через оден підогнилий стовп може завалитися цілий міст під вагою переїзджачих. Малий червак може підгризти і знищити найбільше дерево.

Дрібка соли може поспувати смак усеї страви. Маленьке зеренце буряну розмножує бурян по цілім поли. Оден чоловік може збаламутити цілу громаду. Оден зрадник може віддати ворогови в руки цілу армію. Оден продажний чоловік може наложити на багатьох неволю.

Одєн гріх в життю чоловіка може лишити пляму на цілім його життю. Одно нерозважне слово може стати причиною великої сварки, гніву і ворожнечі. Хвилива впертість може розбити довголітну дружбу. Невелика підступна порада ворога може порізнити родину чи громаду.

Одна зла привичка може знищити цілого чоловіка разом з його майном. Малою чаркою пропиваються достатки. Одєн нерозумний вчинок може стати руйнуючим приміром до наслідування багатьом людем. Злегковажити раз важну справу значить — встановляти закон для легковаження важних справ взагалі. Хвиля бесіди з нерозумним чоловіком відбирає вдоволення на довгий час.

ДЛЯ ДОБРА.

Одно щире слово може зеднати приятеля на ціле життя. Одєн сторож може остерегти перед наступом цілої армії. Одєн розумний чоловік може стати силою, розумом і славою цілого народу. Одна хвиля мовчанки в слушний час може відвернути цілу бурю людського гніву.

Одна добра порада може вказати добрий напрям для цілого життя людини. Одєн гарний примір може заохотити чоловіка до наслідування протягом цілого життя. Одно здорове зерно посіяне приносить десятки і сотки подібних зерен.

Малий гріш, кожного дня заощаджений, може зробити небогатого багатим чоловіком. Одна розумна книжка може навчити розуму цілий народ. Одєн розумний чоловік може розбити довголітну дружбу. Невелика підступна позбирається малими частками.

Одєн здобуток викликає бажання більше здобувати. Хто вгасить іскру, той вгашує пожар. Навчиц дитину розумних річей, а будеш мати розумного громадянина. Хто сіє жменю, той збирає снопами і стійками.

Година витревалости в нещастю може вратувати справу багатьох літ. Муравлі зносять грудочки землі, великі як макове зерно і будують великі копці. Розумна, але не трудна обережність охороняє люде від великих нещасть, а навіть від смерті. Хвиля бесіди з розумним полишає на довгий час задоволення, здоровля духа і гарні спомини.

П. В.

Свящ. С. В. Савчук.

ЯК ПОВСТАЛА УКРАЇНСЬКА ПРАВОСЛАВНА ЦЕРКВА В КАНАДІ.

(Дальше).

XV. ПАСТИРСЬКИЙ ЛИСТ АРХИЕП. АЛЕКСАНДРА.

Архиепископ Александер приїхав до Канади і 10 вересня, 1919 р. оголосив в справі українського православного руху в Канаді слідуєчого пастирського листа:

„Богохранимим, во Христі возлюбленим пастирям і пасомим Канадійської і всієї Американської православної Русі.

З благословення Всеросійського Собора і святійшого Патріярха Тихона є в Малоросії автономна українська Православна Церква, а її Священного Синода председателем є після вибору Високо Преосвященіший наш Владика Митрополит ПЛАТОН.

Що то значить автономія (пів незалежність) Української Церкви і чим вона різниться від автокефалії (повної незалежності) і чому Українська Церква може бути лише автономною, а не автокефальною, означено ясно в декларації представителя Всеросійського Собора і Святійшого Патріярха на Всеукраїнським Православним Соборі, Високо Преосвященішого Владика Митрополита ПЛАТОНА, написаний Його Високо Преосвященством 22 грудня, 1917 на імя Української Церковної Ради.

В тій декларації Владика Митрополит говорить до сего питання слідуєче:

„Зарядження Ради в справі молитов на церковних богослуженнях, званих ектеїями, що в них нема імени нашого Патріярха, є актом явного до собора зірвання з нашою Російською Церквою. А тимчасом я не маю власти признати автокефалії Української Церкви і не можу її признати зі слідуєчих причин: а) **канонічних**, бо Українська Церква не має авторитету оснований її через Апостолів, що, якби мала, давало би їй неоспориме право на автокефалію; б) **історичних**, бо Українська Церква не користувалась ніколи правилами автокефалії; в) **правничих**, бо для признання правничого права за Українською Церквою на автокефалію треба безсумнівно виповнити наперед многі важкі вимагання Церковного законодавства в тім числі не обходимо після умовин хвилі, що її переживаємо, свобідне вияснення волі всього православного населення українських епархій на се важне питання — тимбільше що в часописах (Київск: з 21 груд. 1917 р. ч. 2810) вже й тепер появляються рішучі протести духовенства і вірних навіть в такій безперечно українській епархії, як київська, проти допущення автокефалії Української Церкви. Передчасне й необдумане проголошення автокефалії Української Церкви може після мого переконання визвати й безсумнівно церковне замішання й навіть велике замішання, або розділ („раскол”), за що відвічальність перед Богом, перед вселенською Православною Церквою і перед всім російським православним народом має власти і падає цілковито на свідомих винуватиків проголошення автокефалії Української Церкви.

„Але я висказуюся цілковито за зіставлення Українській Церкві прав певної автономії з найширшою внутрешньою самоуправою допасованою до місцевих условин краю. При автономії заховується мир й взагалі буде єдність, а не розділ, від котрого найспасе нашу святую Церкву і її дітей Господь Бог.”

7-го січня 1918 року відбулося отворення Українського Церковного Собора в Києві Високо Преосвященішим Владикою Митрополитом ПЛАТОНОМ.

В важній річі (що ввійшла в анали Всеукраїнського Собора) з якою Владика Митрополит звернувся до членів собора, бо в тій річі висказує Церкву виступаючи нерозривною частию Російської Православної Церкви, — ясно говорить, що Україна — є часть тойж св. Русі і висказує ся тверде переконання, що автономія Української Церкви, котра їй дається, має служити не на розєднання — а відворотню — на більше обєднання її з Церквою російською.

Та річ Владика Митрополита сталася програмою для Всеукраїнського Собора, що в своїх постановленнях не відступив від неї ані на йоту. І коли Високо Преосвященіший Владика Митрополит явився із своїм доказом на Всеросійський Собор доносячи о заснованню Української Автономної Церкви, Собор одноголосно прийняв постанови Київського Собора, всі члени Собора піднялись і заспівали Владичі Митрополитови ПЛАТОНОВИ „многочліствіє”. Ось тотя річ:

„Богомудрі Архипастирі Отці і Браття! Святійший Патріярх Московський і всієї Росії ТИХОН і Всеросійський Церковний Собор поручили мені привитати Всеукраїнський Церковний Собор і висловити їх молитвенні благожелання

Йому в його трудах, що стоять перед ним.

„Сповняючи се високе поручення і висказуючи ті желання, я не можу не висказати своєї особистої надії на се, що ті желання, дасть Бог, здійсняться, бо є до того безсумнівні основи, з котрих першу і найголовнішу я уважаю вашу ревність о добро Церкви, вашу любов до Церкви і вашу роботу о духовній участі православних дітей України.

„Керманича виказує буря на морі, ліпшого лікаря — страшні тілесні хороби, великого мужа — трудні часи” (Св. Золотоуст).

„Трудніших часів, як наші, ми не знаємо. В повнім замішанню наша вітчизна і розпука опановує поступенно душею російського чоловіка. Вона була би вже і завладіла нею, коли би у нас не було віри в Бога і любови до Його святої Церкви. Та віра і та любов помагають нам в надії на лучшу будучність терпеливо зносити всі нинішні страшні річі і навіть приложити старань до поладнання церковних справ при нинішних условинах і крайно тяжких обставинах.

„Ту іменно віру і ту любов показали і ви отці і браття, явилися сюди в сих днях, щоби відбуту тут церковний собор. Ви явилися сюди, без огляду на трудну дорогу і грозячу небезпеку оставленим вами вашим домам — з любови до церкви Божої ви забули свої личні привязання, показуючи тим признання свого довгу перед нею і ясно поминання того, що се, що відноситься до Бога, до віри, до Церкви, до спасення є єдино на потребу, перед чим ще зає рішучо всьо — і личне і загальне.

„Та наша любов і передання нашій Церкві буде тою кріпостію, тим оплотом, в котрім жадна сила ворожа не пробе прірви, щоби нею ввійшли в загороду нашої Церкви святої вороги нашого Св. Православія і нашого спасення. І та любов до Церкви, та ваша свідомість, що вас сюди привела, поможе вам тут зєдинитися в одну тісно збиту цілість, щоби спасти нашу Церкву від розєднання і схоронити її в єдності. Доки ще осталася у нас неткненою одна лише Церква, той спасаючий нас в нинішних забуреннях чинник, то і ми думаємо, ми пересвідчені, що **тільки в церковній єдності наше спасення**. О коли би звідси, зі св. гір Київських від Всеукраїнського Церковного Собору рознеслося візвання голосне не лише по Україні, але і по цілій Росії, до брацтва, любови, єдності. О коби тим Всеукраїнський Церковний Собор положив початок своїй роботі. Великим історичним актом була би та робота, бо в тім потреба теперішньої хвилі більша є, чим у чім другім. Не лише Україна, але і ціла православна Русь закликала би з цілою душею: слава і подяка Богу. Старий Київ стає тим, чим він був тоді, коли зачиналося і політичне і церковне життя російського народа. **Тоді вийшли з Києва порядок і устрій російської землі, то може бути і тепер — як тоді русский, вийшовши з филь Дніпра християнином, просвітив світлом Христової віри всю російську землю, так і тепер в Києві зібравшимися православними дітьми України може бути цілковито не менше велике християнське діло висловом братньої любови до всіх терплячих російських православних людей і стремлінням скріпити єдність російської церкви.**

„Возрадується зі всею Русію всі св. угодники Божі нашої св. Церкви і з осібна ті з них, що прийшли до Києва з півночі і тілами своїми незіснутими спочиваючи тут, наглядно говорять нам о конечности для нас єдності в церковних справах і о недопустимости розєднання.

„Возрадується і ті з творців історії України, борців за її життя горожанське і церковне, діди і отці наші, що себе числили православними, все російськими і все дітьми своєї вітчизни — рідної України, рідної Русі святої. Правильно пійме і добре оцінить той великий акт і цілий нарід, що замешкує Україну — возрадуєся він серцем своїм, бо зобачить, що Всеукраїнський Церковний Собор, зібравшись на велике святе діло, дає сему добрий початок, утврджуючи Церковну єдність. Возрадуєся по тій причині любячим своїм серцем і Святійший Отець наш Патріярх Тихон і його свята молитва буде вам помагати в соборнім вашім труді і його святе благословенство все буде на вас і на всій нашій православній Україні.”

Кождий, що прочитав сю річ уважно, догляне, що нема нічого страшного в заснованню автономної Української Православної Церкви і як раз та автономія признана, одобрена, узаконнена Всеросійським Собором і Святійшим Патріярхом, ми — вірні діти Російської Православної Церкви є обовязані тому рішенню Високої Церковної Влади повинуватися. Ту не може бути місця на ніякі спори і ніяку полеміку. І тому наш Церковно-Народний Собор (що був в Клівленді) мав повне право дозволити приймати до Православія греко-католиків (внїятів) Українців, зіставляючи їм назву Українців а називати їх парохії „українськими православними парохіями”.

Розумієся кождий з нас вірних синів св. Русі мислив,

мислить і інакше мислити не може, що Українці — то не є особний нарід, нація, а лише одна з російських політичних партій, що вони так само, як і ми — діти одної матери св. Руси і що православ'є є тим самотнім цементом, що може нас сполучити, зєднати розірвані і розбиті часті російського народу в одну неділиму Русь. Такі думки я все проголошував — за мого 17-літнього місіонерства в Америці. В такім же дусі я проповідував два місяці тому назад в Ньюарку, в Церкві св. Івана Крестителя, де я сказав, що Українці — одна кров, одна душа з нами, синами св. Руси і молитвенно пожелав всім зєдинення під покровом св. Руси, та закінчив свою проповідь словами: „най жие во віки єдина неділимає православна Русь”.

Бути може, на моє нещастє (бо мені робили закиди, що я не спішився в роботі переведення в життя постанов Клівляндського Церковного Народного Собора відносно прийняття Канадійських Українців до православ'я), але за то на добро св. Православної Церкви я не спішився вкладати в Божу будову — церкву Христову нові камінці — Українців, бо я знав з практики, яка глибока ріжниця є межі православною Російською Україною, котру ми ясно признаємо за невідділиму часть св. Руси і уніяцькою швабською Україною „відрубною”, незалежною, що ненавидить всьо російське. Я видів своїми очима кроваві рани на чолі нашої св. Матери — Православної Американської Церкви, нанесені швабськими Украинцями; добре памятаю девізу в них: „Віруй, в що хочеш, но будь вірним сином України” і других: „проч з москалями, схизмою і прч.

Навчений гіркою практикою, я мимоволі отягався: чи не криєся тут яка ключка, що на жаль вже і показалося на ділі.

Так канадійські православні священники оо. Боричевський, Крегель і Шовганюк пишуть, що Українці вже зачали організацію українських парохій, але не межі уніятами, а межі нашими православними, ясно і отверто сіють сепаратизм, переконуючи православних Украинців, що вони не мають нічого спільного з Москалями”. Появився там якийсь священник Кушнір, що себе називає православним і ясно виступає проти Руси і проти російських священників.

Чи можна назвати такого рода діяльність поправною, допустимою? Най ліпше згинуть для православ'я сотки а навіть тисячі, но вбивати клин в Тіло Христове — Церкву православну, я не допущу. Діло не в кількості, а в якості.

Сим публично заявляю, що ні одного українського священника я не висвячував, ні одного в Канаду не посилав і ніяким Украинцям, ні духовним, ні світським я не давав і не дам права розпоряджуватися Канадійською і всею Православною Місією.

Прошу всіх Канадійських російсько-православних священників, що я їх назначив, зістати в парохіях — на місцях, де всі вони з такою честю в голоді і холоді мужно стояли і боронили інтересів Православної Церкви.

Отці і Браття! Чи вам — людям довгу і чести боягися ріжних нападів? Глядіть на ті всі досвіди, як на зіслані Промислом Божим з цілю, що би тим яснійше вийшли на верх ваші твердість в вірі, непоколебимість в любові і охотне самопожертвовання Христа ради.

З желаннями всім мира і любови в Христі Ісусі,

† Александр, Архиепископ Півн. Американський.
10. 23. вер. 1919. р. (Дальше буде).

КОНЕЧНІСТЬ РЕЛІГІЇ.

Політична гідність і професійна слава разом з усім земним гине і пропадає. Ніщо в життю не є тревале, крім чесноти. Вона невмируща. Що гарне і взнєсле виплекаєсь в душі чоловіка, те належить до обох світів. Правдива доброта звязана не лише з тутешнім життєм — вона розтягаєся і до другого світа. Політичний і професійний розгос не можуть вічно тревати; однакж свідомість, на якій не тяжить прогріх проти Бога і чоловіка, є цінністю для вічності.

І власне через те Релігія є конечною і необхідною частію кожного великого, характерного чоловіка. Без неї нема дійсного життя. Релігія, се нитка, що лучить чоловіка з його Сотворителем і держить коло Його престола. Коли-ж вона розірветься, тоді чоловік відходить, немов безвартний атом у всесвіт, позбувшись усіх своїх дійсних вартостей, стративши ціль і бачучи перед собою лише тьму, пустину і смерть. Чоловік без почуття релігійного обовязку, се той, про якого сказано в Святім Письмі короткими, але страшними словами — що він жие „без Бога на світі”. Такий чоловік вийшов поза межі себе самого — поза круг своїх обовязків і поза межі всего свого щастя, і віддалився далеко-далеко від цілий, для яких був сотворений.
(Даниїл Вебстер*).

*) Даниїл Вебстер, адвокат і державний муж, родився в Селісбурі, Нью Гемпшаєр, 18 січня 1728, а вмер 24 жовтня 1852. Він був 30 літ на державній службі, як член конгресу, як сенатор і як державний секретар. Був він чоловіком великої розумової сили.

ДУМКИ І СПОСТЕРЕЖЕННЯ.

Каже українська народня пословица: Хто винен, що хата не метена? Невістка. Хто винен, що страва не солена? Невістка. Хто винен, що здохла корова? Невістка...

Такою „невісткою” в греко-католицькій церкві від якого часу є — раз Ісус Христос, раз Дух Святий.

Почали греко-католицькі „князі” церкви заводити примусовий целібат, почали накидати народови те, що йому чуже, осоружне, почали виконувати над греко-католицькою церквою засуд смерті підписаний папою і польським урядом в виді конкордату, — одним словом почали робити богато дечого, до чого народ не привик і чого не хоче і нараз побачили, що народ почав ставити їм опір, почав недовіряти своїм „князям” церкви, почав без жадних обиняків п'ятнувати їх, як зрадників своєї церкви і свого народу.

Побачили бідні „князі”, що біда і давай шукати когось, на кого зложити вину за свою чорну, нечесну роботу. Почали шукати за традиційною „невісткою”. І знайшли. Епископ Коциловський звиняється, що він заводить примусовий целібат і латинщить греко-католицьку церкву не з власної доброї волі тільки під примусом і каже: „Так Бог каже мені робити. Від Ісуса Христа дістав я те обявлення”. Отже чого хочете від мене, люде добрі? Я рад би вчинити вашу просьбу, рад би вам неба прихилити, але що-ж Ісус Христос не каже мені сього робити. Від Ісуса Христа дістав я те обявлення, що би виконувати волю папи і польського уряду. Чого-ж ви хочете від мене?

Се в Галичині. А в Канаді є друга „невістка”, а то Дух Святий.

Каже канадійський „князь” греко-католицької церкви устами „Канадійського Украинця” (ч. 16 в статті „Про Целібат”): — Чого ви люде добрі виступаєте проти своїх князів церкви за введення примусового целібату? Хіба-ж се від них залежить? Вони поставлені на землі Святим Духом і те що роблять, роблять не від себе, не по своїй волі, але по волі Святого Духа. Отже-ж яким правом кричите на них? До Святого Духа вдавайтесь!

Стаття в 16 ч. „Кан. Украинця” п. з. „Про Целібат”, в котрій говориться, що вина за введення примусового целібату в греко-католицькій церкві спадає не на „князів” тої церкви ані на папу і польський уряд, тільки на Святого Духа, пояснила нам богато дечого, про що перед тим ми не мали вірного поняття. От хоч би сей випадок:

В одній околиці в Саскачевані є греко-католицький „нежонатий” священник а в нього, хай між нами мовиться, кухарка, чи там господиня, яка ні з сього ні з того, давай грати між людьми ролю не кухарки, ані навіть господині, тільки слубної жінки. Се отцеві целібатови було дуже не на руку і він почав вживати свого авторитету, що би вона не робила з нього між людьми „дунцуру”. Які там були між ними „переговори” не знаємо, досить того, що справа скінчилася тим, що шановна господиня, в доказ своїх прав, напала під церквою на отця целібата і в присутности людей дала йому не аби яку прочуханку. Люде, звичайно, як люде — прості, невчені, в теології не биті — не знають як справа мається і говорять, що „нашого егомосця побила кухарка”. А то бачите не була ніяка бійка. То ізливалася на отця целібата благодать святого духа.

Кажуть, що один греко-католицький епископ і ті з його ксьондзів, які жиють з кухарками на віру, затвердили угоду, силою якої епископ не буде втручуватися в їх домашнє життя, а вони не будуть протестувати проти конкордату, який поробив їх римо-католицькими ксьондзами. Рука руку мие...

Каже людська мудрість, що перо сильнійше за меч. Зовсім слушно. Папа за одним почерком пера (підписуючи конкордат) віддав кілька мільонів Украинців греко-католиків Полякам в неволю.

Нас запитують, якого обряду є один з молодих греко-католицьких священників (в Манітобі), який в великодну середу їсть м'ясо, а в суботу постить...

Не дуже так давно люде ломили собі голови, чому еп. Будка і його священники видавали греко-католикам римо-католицькі слубні посвідки. Тепер загадка розвязана. Вони підготовляли люде до конкордату, силою якого греко-католицька церква, як така, перестала існувати.

Чому о. Бала не доїжджає більше до церкви на Модел Фарм, Саск?

Чи то правда, що деякі греко-католицькі священники перестали поминати папу на Службі Божій?

С. В. С.

ПРОТ. К. КИРСТЮК.

ЦЕРКОВНЕ ПРАВО ПРАВОСЛАВНОЇ ЦЕРКВИ.

ВСТУП.

ЗАГАЛЬНІ ОСНОВИ ЦЕРКОВНОГО ПРАВА.

I.

Церква і її завдання.

Віра, яку Господ Бог об'явив першим людям, змінила протягом століть свій первісний вигляд і перемінилася в безліч найрізноманітніших національних і державних сект.

В часі появи християнства мав кожний нарід своїх властивих богів, своє властиве богослуження, так що віра тодішнього світу, замість виступити як сила, яка лучить¹⁾ людей між собою із Богом, поріжнила народи і відчувала їх один від другого. Сей розлом у вірі не міг остати без впливу і на мораль народів; і дійсно: на місце давньої взаємної любови між людьми, на місце пошани божої подоби в кожній людині й признання рівності між людьми, появилася егоїстична (самолюбна) мораль, якої жалюгідний образ подає нам людство тих часів²⁾. Сей протиприродний стан, в якому знаходилося тодішнє людство, давався важко відчутти в усіх областях суспільного життя; скрізь пробивалося почуття, що такий стан не може довше вдержатись, що потрібна нова сила, яка завернула-б людство з бездорожжя й надала йому нове життя. Ся перетворююча сила з'явилася, коли „сповнився час“³⁾, коли після вічного плану провидіння доси триваючий суспільний безпорядок у світі мусів закінчитися, а на місце самолюбної моралі ступила любов, котрої завданням було зеднати всі народи в одну родину до солідарної праці для загального добра, до спільного стремління, до мети визначеної природою і Богом. З'явилося християнство і воно зараз засудило розстрій між людством, який під печатю закону став правилом, видвигнуло рівність всіх людей перед Богом і вічною справедливістю, а наукою про відносини людей до Бога, до себе самих і до ближнього об'явило себе вірою цілого світа, вірою, яка має в собі силу розповсюдитися скрізь, захопити людську природу в її цілості і задоволити всі справедливі потреби людського духа. Сю християнську віру об'явив людям сам Бог, скріпив її як Царство Боже на землі, як церкву для всього людства⁴⁾.

Вічний закон, Богом даний людям для їх взаємовідносин і наконечної мети, порушено людською волею; в бігу століть витворилася між сим Божим законом і людською волею глибока пропасть, яку вирівнати і усунути не була встані ніяка земська сила; треба було божественної сили, бо лиш вона могла напровадити людську волю на правдиву дорогу, — бо лиш вона досягнула покорення людської волі під вічний закон. Сею божественною силою є ніхто інший як християнська церква, і її припадає найперше і найважливіше завдання: провадити людську волю після Божої волі, яка стремить до того, щоби люде шанували свого Творця, щоби на землі між ними панувала любов, щоби, як подоба Богу, уважали себе всі рівними і спільно працювали для загального добра, та своїм життям тут на землі приготували себе до досягнення вічного спасення. Се є загальне і кінцеве завдання християнської церкви.

Се завдання почала церква враз із своєю появою і сповняла його протягом всіх століть, проявляючи свій до-

¹⁾ Таке значіння має латинське слово religio після науки західних церковних отців Лактанція (Institutio divina IV. 28) і Августина (De vera religione 41, 55). Сі отці виводять слово religio від слова religata — вязати, лучити.

²⁾ Дуже влучно характеризує невірство поганських народів тих часів Апостол Павло: „Славлячи себе мудрими, потуманіли, і обернули славу нетлінного Бога на подобину образу тлінного чоловіка і птиць і чотириногих і гаду.“ (Посл. до Римл. I. 22, 23). Релігійно-моральний стан описує Апостол представляючи народи як: „Сповнених усюжкої неправди, перелюбу, лукавства, зажерливості, злоби, сповнених зависти, убивства, підступу лихих звичаїв.“ (Посл. до Римл. I. 29). — Жиди які ще придержувалися віри в одного Бога, були поділені на секти. Найсильнішою сектою були Фарисеї (від єврейського слова Ферушім=відокремлені), які були облудниками, що сповняли закони лиш для овіту і власного хісна. Противниками Фарисеїв були Садукеї, звані після книжника Садока; сі заперечували істновання духів, безсмертність душі, воскресення мертвих, будуче життя і посмертну заплату і жили розпустно. Третою сектою були Ессеї (від халдейського слова асса=лічити), які жили в пустині в безженстві і комунізм, носилися однако, мали спільний харч, не їли мяса, не присягали і займалися релігійним роздумуванням і роботою; відступивши від Мойсеєвого богослуження встановили собі інше і релігійними блудами, множеством обрядів і видуманими переданнями перевисшали навіть Фарисеїв. — Число релігійно-моральних Жидів меншало з дня на день. Жидівський історик, ІозифусФлявіус, порівнює тодішній Єрусалим із Содомою і Гоморою.

³⁾ Вислів біблійний; зн.: Коли здійснилися пророцтва і народився Ісус Христос.

⁴⁾ Матей XVI, 18; Марко X. 15.

бродійний вплив на людську суспільність і на всі її корисні інституції¹⁾.

II.

Церква в області права.

Ісус Христос, основатель церкви, назвав її Царством Божим на землі (Мат. XVI. 18). Слово „церква“, по грецьки „екклізія“²⁾, споминає Христос ще й на іншій місці Святого Письма, але у відміннім значінню. Про брата іменно, який грішить, каже Христос, щоби його з першу на самоті, а коли не послухає, перед свідками упімнути; коли ж він і їх не послухає, „тоді“, говорить Христос, „скажи церкві; коли ж і церкви не послухає, най буде тобі як потанин і митник“ (Мат. XVIII, 15-17). В сім змислі являється церква вже як спільність вірних в приставленню до невірних. Отже в першій змислі є церква Царство Боже на землі, оснване для всіх людей, в другім — се товариство (спільність, гурт) віруючих у Христа, яке виключає невірних.

Оба розуміння церкви, поставлені Христом, доповнюють себе взаємно і вказують на її загальний характер. Церковне право тримається другого місця в Святім Письмі і признаючи на підставі першого місця церкву з її відзначаючими прикметами як божественну інстанцію на землі, вважає її як спільність, товариство людей, які вірують в Ісуса Христа, об'єднані єдністю спільного визнання в однім всіх об'їмаючій союзі, одержують за допомогою сакраментів (тайн) через благодать (ласку) Святого Духа посвячення, і під невидимим верховним проводом Христа проваджені до спасення тими³⁾, які є наслідниками Апостолів в області їх власти.

а. Церква має свої закони.

Як товариство людей на землі з визначеною метою, як спільний організм, мусить церква мати свої виразно означені закони, після яких сей організм живе і розвивається, і які докладно означають взаємини членів того організму між собою.

Основні установи надав церкві сам її Основатель, Ісус Христос; всі прочі походять на підставі сих установ від церкви, згідно з властею признаною їй Основателем.

(Дальше буде).

¹⁾ „Вона зменшила страхіття війни і облекшила поступовання із злочинцями, зменшила улиск пановання деспотичних правлінь; вона усунула множенство, заборонила викидування дітей і убивання невідьників, засудила глядіторські бої — неславу поганських церемоній; протиприродні нечистоти, хоч і не вдалося їй їх усунути, напятичувала вона разом з тими, які їм віддавалися; вона спричинила поліпшення положення робітничого стану, який творить велику більшість, тим, що встановила один день відпочинку в тижні. Скрізь, де лиш церква вкоринилася, повстали безліку інститути для підмоги хорим, бідним і занедбанім дітям.“ Will Paley, „A view of the evidences of Christianity“. Edinb. 1875, p. 219.

²⁾ „Екклізія“ — означає властиво збір людей, а в церковнім змислі церковну громаду, або, коротко, церкву. Звідси перейшла ся назва і на будинок церковної громади і ми називаємо дім, де християне сходяться на богослуження, церквою.

³⁾ т. є єпископами.

Литовці і Папа.

Конкордатом віддав папа Українців, Білорусинів і Литовців Полякам на власність. Конкордатом папа хоче посадити на непольських землях польський костел. Конкордат каже, що української, білоруської і литовської мови не можна вводити між тими народами (не між Поляками!) без згоди польських біскупів.

Та Литовці не такі. В Ковні кільканадцять тисяч людей завилися проти Ватикану. В краю протестуючі віча і всі домагаються зрвання всякої злуки з Римом. В соїмі поставлено внесок, щоби папського нунція (посла) нагнати з Литви, що і сталося. Перед його відїздом зібралось багато Литовців коло його мешкання, а хтось навіть кинув каменем у вікно і мало що не поцілів папського посла (розуміється духовну особу, єпископа чи що).

Таких пастирів має нині католицька церква, що вірні мусять за ними камінням кидати і їх наганяти, як ворогів!

I-ий ВИПУСК

БОГОСЛУЖБОВИХ ГОЛОСІВ

(ГОЛОСОПИСНЕЦЬ).

(Видання о. К. Кирстюка і о. В. Кудрика).

Української Греко-Православної Церкви в Канаді
вже вийшов з друку і обїмає 16 карток — величини
8½x12 цалів. — ЦІНА ЛИШЕ \$1.00.

Передплатники, що лісдали \$1.00 завдатку, заплатили ним вже повну належитість.

Другий випуск вийде при кінці липня с. р. і буде містити: Мельодії тропарів подібних сідальних, степенних і триголосових, мельодії стихир самоголосних, подібних і болгарських.

Замовлення слати на адресу:

Rev. K. KIRSTIUK, 624 Ave. I, South, SASKATOON, SASK.

Д О

Українських Греко-Православних Священиків і Громад в Канаді.

Сьогорічні архиерейські візитації їх Високопреосвященства Архиепископа Іоанна Теодоровича в Канаді почнуться в другій половині червня. Громади, які бажають мати в себе Високопреосвященого Владика на візитації, звлять прислати свої прохання сейчас до голови Консисто-рії, протоєрея С. В. Савчука, на понизшу адресу.

Всечесні Отці Духовні звольте порозумітися з своїми громадами в сій справі в найблизшому часі і доглянути, щоби прохання надійшли до Консисто-рії не пізніше, як 15 червня, щоби можна завчасу виробити плян візитацій.

Rev. S. W. SAWCHUK, 379 Parr St., WINNIPEG, MAN.

СПОСТЕРЕЖЕННЯ УНІЯТА.

(Дальше.)

В червні 1919 р. я мав арештувати одного польського дідича, за те, що мав щось сказати проти України, як донесли мені селяне з того села. Я приїхав верхом до дідича і заявив йому, що буде арештований за неприхильне відношення супроти укр. держави і її влади.

„Беріть, арештуйте зараз” розстроений сказав дідич, „як потерплю — по від своїх”. „Від яких своїх? Ви, Поляк, ваша жінка і діти Поляки, ви говорите в дома по польськи.” „Перепрощаю”, — сказав дідич — „я більше говорю по українськи, бо вся моя служба є Українці, і я — пане старшина, є ліпшим Українцем як ви... „Як се?” — спитав я цікавий. „Я правдивий Українець, я походжу з України, а моя жєна також; ми є православні Українці, мій прадід був полковником на Запорозьській Січі... Я правдивий Українець, бо я православний а ви, пане старшина, не є Українець, хоч ви є українським офіцером і носите тризуб православної України...” — В однім моменті, мені нагадались київські монахи і їх розмови зі мною.

Цаких закидів я чув багато і на Україні і в Галичині, між Поляками, що ми не є правдиві Українці, що в нас в Галичині нема правдивої віри і церкви — бо ми ані католики, ані православні. Ба, і сьогодні Поляки инакше не висловлюються про нас, як, приміром: „Висвяти Русіні билі в українській армії” — І чи се не дивно? Русини, Жиди а навіть Поляки з Галичини були в укр. армії, а Українці з Галичини не були в українській армії. А чому? Бо воно так і виходить; як чужинці про нас кажуть, як Поляки говорять, що Українцями є лише ті, що були і є православними!.. Я знаю Українців греко-католиків, але Українців католиків не знаю і не бачив і дай по Господи, щоби я таких Українців католиків і не знав. Ще перед війною і тепер по війні назва „католик” межі Українцями в Галичині уживалась, як знак якоїсь погорди, щось низького, щось поганого. Була приповідка всюди в товаристві між всіми людьми: „От вже йде католик”, або „се зробив, казав, той а той католик”. Так прізваний чувся дуже ображеним, бо як то називати когось католиком, як він не був і не є і не хоче ним бути!! — А ви панове маєте ще відвагу чванитися своїм католицизмом грецького обряду. — Чому обороняєте католицизм, як ви, так як всі Українці не були і не є католиками?

Ви кричите: в других народів релігія є на те, щоби досягнути спасення душі, а не політикувати, а провідники Укр. Православної Церкви роблять роздор, бо займаються політикою. Та тут грубо помиляєтесь. Ба жання Укр. Прав. Церкви увільнити український народ з під чужого яр-

ма не є політикуванням. Коли хочете знати, як виглядає нечесна політика в церкві, то погляньте таки на католицьку церкву. Що робили державні мужи Польщі при помочи Єзуїтів, а Єзуїти при помочи державної влади, чи не політували? Єзуїти в хитрий спосіб захопили важні становища, добрі позиції не лише в Польщі, але й на всьому Заході, щоби приказувати королям, царям, князям і вельможам, щоби давтися опісля їх майном, грішми, — а чи се робили вони, щоби досягнути спасення своєї душі або душ вірних? Чи за для спасення душ наших Польські Єзуїти нищили наші села, місточка, замкали наші церкви, і переміювали в костели, або віддавали Жидам в аренду? Ще раз питаю, чи се задля Христа робилося, для спасення наших душ? Український народ не годився і не годиться на таке спасення душ своїх. Наш народ століттями падав жертвою підлої польсько-єзуїтської політики, а ви шукаєте між ними оборонців укр. народа і його віри. Пригадайте собі, як католики мучили на смерть наших священиків за часів минулої війни, як по звірськи-знущали і знущаються ще тепер над нашим народом. Стояи укр. народу чути аж шід небо, а папа мовчить і не скаже ані словечка в нашої обороні, — бо ми не діти Христа, бо ми не католики — ми лише уніяти. Укр. Прав. Церкви не можна старатися увільнити укр. народ з кілтів ворогів, бо се „політика”. Але коли католицька церква поневолює український народ, то се не політика.

(Дальше буде.)

БРАК РЕЛІГІЙНОГО ВИХОВАННЯ

* Читаю „Православний Вісник” і подібую дописи з багатьох околиць, отже зібрала мене охота написати про нашу околицю, Рейкрофт, Алта. Ся околиця заселена переважно Українцями з Буковини, які перше жили в околиці Толстой, Ман. Але на жаль вони не йдуть слідами своїх братів на Толстой, і околиці, бо тоді, коли люде на Толстой интересуються Українською Прав. Церквою, Інститутом ім. Петра Могили та іншими народними справами, то тутешні люде тими справами зовсім не интересуються. Що найгірше, то те, що деякі здається і в Бога не вірять і своїм дітям не дають жадного релігійного виховання. Недавно вінчалася тут двоє молодять — він латинник а вона православна, — але ні одно ні друге ані разу не перекрестилося.

Правда, матеріально люде стоять тут не зле, але що з того, коли духовно стоять низько. Треба памятати нам люде, що людина не живе самим хлібом. Треба і корму душевного, инакше людина не живе, тільки животно.

М. М. Бзова.

Чи ви вже відновили свою передплату на „Православний Вісник”? Коли ні, то відновіть сейчас!

ВДОВИНА ЛЕПТА.

І прийшовши одна вбога вдовиця, кинула дві лепти... І прикликавши Ісус учеників Своїх каже їм: Направду кажу вам, що ся вбога вдова більш від усіх кинула... бо усі з достатку свого кидали, вона-ж з недостатку свого... (Марк. XII. 42-44)

Минувшого місяця в Вінніпегу відбувся базар устроений жіночим товариством при українській греко-православній церкві. Дохід з базару призначений на українську греко-православну катедру в Вінніпегу. До базару причинилися також люде з поза Вінніпегу — закупленням тикетів і жертвуванням річей на фанти. Надзвичайно гарний примір жертвенности і любови до Рідної Церкви дали пацієнти в санаторії в Найнет, Ман., які жертвували на базар річи ручної роботи. Жертвували отсі: — панна Текля Ромась, п-а Марія Климоць Кароль Антонішин, Микола Гомик, Петро Пендзівол, Стефан Солюк, Павло Сокальський, Гриць Загора.

Доля сих людей гірка, незавидна. Ї може відчути тільки той, хто був або є в їх подожженню. Розлучені з родиною, позбавлені, бодай на час, найбільшого скарбу світа — адоролья, вони в санаторії вже довгі місяці а то й роки ведуть завзяту боротьбу проти лютого ворога — туберкульози. Нема в них матеріальних достатків, нема роскошей життя, нема змоги брати участі в громадським і релігійним життям... Але є в них сильна непохитна надія відзискати повне здоровля, яке приверне їм все те, що люта недуга забрала і є в них безмежна любов до свого рідного народу і до його Рідної Церкви. А доказом сеї любови є їх цінні жертви на ціль української православної катедри, тим цінніші, що, словом Спасителя про вдовицю лепту, вони давали їх з свого недостатку, з своєї неволі...

Хай милосердний Господь нагородить їх Своєю ласкою, повним здоровля, а їх вдовица лепта хай послужить для тих, котрі тішаться здоровля і достатками, живим приміром жертвенности і любови до своєї Рідної Церкви.

Ред.

Посмертна Згадка.

Дня 27. квітня, 1925 р. в Тідор, Саск. померла на серцеву недугу подруга українського православного священика, о. Дмитра Кирстока, Емілія з дому Кочила Кирстокова. Покійна походила з села Боянчук, Буковина. На 12 році життя осиротіла і зі своїми приїхала до Канади. По якійсь часі своїки вернули назад до старого краю а покійна стала на службу в домі проф. Бейкера в Портедж ля Прейрі, Ман., який по-

Православний Календар Рік 1925.

(Після нового стилю)

ЧЕРВЕНЬ.

- 1 П. Патрикія
- 2 В. Муч. Талалея
- 3 С. †Конст. і Єлени
- 4 Ч. Василиска
- 5 П. Михайла еп.
- 6 С. Задущ. Сим, Мелет.

- 7 Н. Сошествіє Св. Духа
- 8 П. Пр. Тройці. Карпа
- 9 В. Терапонта муч.
- 10 С. Никити еп.
- 11 Ч. Теодозії муч.
- 12 П. Ісаакія
- 13 С. Єрмія

- 14 Н. 1. по Сош.
- 15 П. Никифора, Івана з С.
- 16 В. Лукіяна
- 17 С. Митрофана, Софії
- 18 Ч. Доротея, Маркіяна
- 19 П. Іларіона, Виссаріона
- 20 С. Теодата, Артемії

- 21 Н. 2. по Сош. Теод. Ст.
- 22 П. Кирила, Теклі,
- 23 В. Тимотея, Антоніні
- 24 С. Вартоломея
- 25 Ч. †Онуфрія прп.
- 26 П. Акилини муч.
- 27 С. Єлісея, Методія

- 28 Н. 3. по Сош. Єроніма
- 29 П. Тихона чудотв.
- 30 В. Мануїла

бачивши в ній велику здібність до науки, заопікувався сиротою і віддав її до школи. Вчашаючи до школи, покійна брала живу участь в англійських методичських релігійних товариствах і пізнавши стала учителькою в „Кіндергартен” (діточий город) в Вінніпегу. В 1907 р. вийшла заміж за Дмитра Кирстока, (тепер укр. прав. священика) і замешкала в Тідор. Помимо свого англійського виховання, яке отримала в молодім віці, покійна почала відразу интересуватися справа свого народу і своїм розумом та працюватістю широко помагала своєму мужеві в його важкій народній і церковній праці. Будучи широю і лагідною владі, покійна здобула собі любов і довіря між українським жіноцтвом і помагала їм широко своїми практичними порадами.

В неділю, 26 квітня, в день перед своєю смертю, покійна скликала була збори українського православного жіноцтва в справі зорганізування жіночого товариства, але вже не встигла перепровести їх.

Покійна визначалася високими християнськими чеснотами і була взірцевою жєною і матірю. Крім мужа велику страту оплакують троє діточок — Віра, Дора і Володимир.

о. С. В. С.

ПОМОЖИ НАМ, О БОЖЕ!

Ми молимо тебе, о Боже, Благослови наш чесний труд, В непевностях най нам поможе Твій непомильний правдивий суд.

Чи поможи, щоб добрі вчинки
Могли в нас завжди рости,
Кожик помилилось — провини
Ти, Милосерний, нам прости!
У. П. В.

Пресовий Фонд

„ПРАВОСЛАВНОГО ВІСНИКА”. По 1 дол. прислали з Шіаго, Злуч. Держави: Михайло Тамчук, Андрей Яремій, Іван Шмигельський, Г. В. Дзьоба, Ст. Клавд, Ман. \$1.00. По 50 цт.: Іван Борис, Фюрктон, Саск., Никола Курковський Гаес, Саск., Теодор Кархут, Кемроз, Алта., п-ні М. М. Бзова, Рейкрофт, Алта., ю. І. Кусий — збірка в церкві на Шепинцах, \$6.60